

APSTIPRINĀTS

Senāta sēdē

11.11.2009. prot. Nr.04/09

ar grozījumiem 12.05.2021. protokols Nr. 21/1.1-7/4

ar grozījumiem 11.09.2024. protokols Nr. 24/1.1-7/5

ĒTIKAS KODEKSS

MĒRĶIS

Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas “RISEBA”(turpmāk-RISEBA) studējošo, mācībspēku un darbinieku ētikas kodeksa mērķis ir stimulēt augstskolā godīgu un taisnīgu vidi, kopības garu, veidojot labvēlīgu, atvērtu un atbildīgu RISEBA saimi.

SFĒRA

RISEBA ētikas kodekss ir saistošs RISEBA akadēmiskajam un vispārējam personālam, kā arī studējošajiem Rīgā un Daugavpils filiālē.

SAĪSINĀJUMI UN JĒDZIENI

RISEBA saime – augstskolas personāls saskaņā ar Augstskolu likuma 26. pantu – akadēmiskais personāls, vispārējais augstskolas personāls un augstskolā studējošie.

Plaģiāts – cita radītu ideju, secinājumu, viedokļu, pētījumu vai cita veida darbu uzdošana par savu, neatsaucoties uz pirmavotu – zagšana.

Akadēmiskais godīgums – augstskolas akadēmiskā personāla, pētnieku, studējošo uzvedības princips, kas paredz objektivitāti, atbildību, savstarpēju cieņu un uzticēšanos, izslēdz maldināšanu un krāpšanos un veicina Latvijas izglītības un zinātnes kvalitāti un prestižu.

Komisija – RISEBA Ētikas komisija.

APRAKSTS

1. VISPĀRĒJĀ INFORMĀCIJA

- 1.1.Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas “RISEBA” (RISEBA) Ētikas kodekss ietver ētiskas uzvedības pamatprincipus un normas, kas studējošiem, akadēmiskajam un vispārējam personālam jāievēro attieksmē pret augstskolu, savā darbā, attiecībās ar citiem augstskolas saimes pārstāvjiem;
- 1.2.Akadēmiskais, vispārējais personāls un studējošie atbild ne tikai par savas uzvedības ētiskumu, bet arī par augstskolas kā ētiskas institūcijas veidošanu. Šādi tiek atbalstīta savstarpēja uzticēšanās, koleģialitāte un sabiedrības uzticēšanās augstskolai kā tādai.
- 1.3.Atzīstot par saistošu RISEBA Ētikas kodeksu un apņēmoties savā darbībā un uzvedībā sekot tā vadlīnijām, principiem un normām, studējošais, mācībspēks un darbinieks kļūst piederīgs RISEBA saimei;
- 1.4.RISEBA saime piedalās augstskolas mērķa – sagatavot sociāli atbildīgus uzņēmējus, līderus, vadītājus un profesionāļus darbam Latvijas un starptautiskos uzņēmumos – sasniegšanā;
- 1.5.RISEBA Ētikas kodeksu apstiprina Senāts, uzraudzību veic RISEBA Ētikas komisija.

2. VISPĀRĒJIE ĒTIKAS PRINCIPI

Ikviens augstskolas studējošais, akadēmiskā un vispārējā personāla pārstāvis tiek aicināts:

- 2.1.Ar savu darbību veicināt augstskolas tapšanu par starptautiski atzītu līderi biznesa, mākslas un tehnoloģiju izglītībā un konkurētspējīgu augstskolu sociālās komunikācijas izglītībā;

- 2.2. Būt lojālam pret augstskolu un ar savu uzvedību veidot augstskolas labo slavu, kā arī nepieļaut rīcību, kas dara kaunu augstskolai un grauj tās prestižu;
- 2.3. Saglabāt un vairo RISEBA akadēmiskās tradīcijas;
- 2.4. Saudzīgi izturēties pret augstskolas īpašumu, taupīt augstskolas rīcībā esošos resursus;
- 2.5. Ar savu uzvedību atbalstīt godīgumu un taisnīgumu, nostāties pret ļaunumu un amorālu uzvedību visās tās izpausmēs;
- 2.6. Ievērot vispārējās cilvēktiesību normas;
- 2.7. Pēc labākās sirdsapziņas pildīt savus darba pienākumus un saistības;
- 2.8. Veidot augstskolā savstarpējas uzticēšanās, tolerantu, atklātu, atbildīgu un taisnīgu vidi un atmosfēru;
- 2.9. Vienlīdzīgi un ar cieņu attiekties pret visiem RISEBA saimei piederīgajiem un augstskolas viesiem, vērsties pret jebkādu diskrimināciju pēc rases, nacionālās piederības, reliģijas, atšķirīgas kultūras, sociālā statusa, politiskās pārliecības, dzimuma, seksuālās orientācijas, vecuma u.c. pazīmēm. Nepieļaut izsmieku, iebiedēšanu, augstprātību un citus darbinieku un studentu uzvedības negatīvās izpausmes, tai skaitā fizisku, emocionālu un seksuālu vardarbību. Aizstāvēt runas un domas brīvību, bet neizmantojot to ļaunprātīgos un savtīgos nolūkos;
- 2.10. Nepieļaut situācijas un rīcību, kad informācija tiek sagrozīta, maldinot līdzcilvēkus, kolēģus, sabiedrību;
- 2.11. Vērsties pret jebkādam korupcijas izpausmēm augstskolā un informēt augstskolas vadību vai kompetentas iestādes par ikvienu šādu gadījumu;
- 2.12. Neizmantojot ļaunprātīgi līdzpilsoņu nezināšanu un kļūdas;
- 2.13. Atzīt savas kļūdas un labot tās. Būt gatavam uzņemties atbildību par savām kļūdām un to izraisītajām sekām;
- 2.14. Norādot citiem uz trūkumiem, izvairīties no rupjiem un cieņu aizskarošiem apvainojumiem, neslavas celšanas. Kritizēt atklāti un konkrēti nevis aizmuguriski;
- 2.15. Respektēt citu cilvēku privātās dzīves konfidencialitāti;
- 2.16. Pastāvīgi papildināt zināšanas un attīstīt prasmes savas profesionālās darbības jomā, ētikā un saskarsmē ar līdzcilvēkiem.

3. STUDĒJOŠO ĒTISKAS RĪCĪBAS PAMATPRINCIPI

Iekļaujoties RISEBA saimē, ikviens studējošais apņemas:

- 3.1. Celt augstskolas studentu prestižu Latvijā un pasaulē;
- 3.2. Vienmēr un visur būt savas augstskolas cienīgs pārstāvis un tās aizstāvis;
- 3.3. Izvairīties un atteikties no jebkādas darbības, kas var graut viņa kā indivīda un studējošā godu un prestižu;
- 3.4. Godprātīgi apgūt studiju programmu, lai kļūtu par starptautiska līmeņa profesionāli nozarē, kuru izvēlēties;
- 3.5. Studēt patstāvīgi, godīgi un atbildīgi:
 - 3.5.1. noteiktā kārtībā un laikā apmeklēt nodarbības un saskaņā ar studiju plāniem piedalīties praksēs, savlaicīgi un pašam kārtot pārbaudījumus – ieskaites, eksāmenus, kursa darbus u.c.;
 - 3.5.2. neuzdot par saviem citu personu sagatavotus darbus vai to daļas, fragmentus;
 - 3.5.3. nepieļaut jebkuru pārbaudījumu, zināšanu un prasmju pārbaudi kārtošanu citu studējošo vietā;
 - 3.5.4. neizmantojot pasniedzēja neatļautus materiālus visa veida pārbaudījumos;
 - 3.5.5. nepiedāvāt kukuli, dāvanu vai pakalpojumu apmaiņā pret pozitīvu novērtējumu;
 - 3.5.6. būt par paraugu citiem studējošajiem un ar savu rīcību sekmēt citu studējošo godīgumu.
- 3.6. Cienīt docētāja un studējošo darbu. Nodarbību laikā izslēgt mobilos tālrunus un citas ar nodarbību nesaistītas ierīces. Ar savu rīcību, attieksmi un uzvedību netraucēt nodarbības gaitu. Savlaicīgi, bez kavējuma ierasties uz lekcijām norādītajās auditorijās;

- 3.7. Būt objektīvam, publiski vērtējot pasniedzēja spējas, kompetenci un profesionālo sagatavotību;
- 3.8. Nepieļaut rupjību un necenzētu vārdu lietošanu saskarsmē;
- 3.9. Ievērot vispārējās uzvedības kultūras un ētikas principus.

4. AKADĒMISKĀ PERSONĀLA ĒTISKAS RĪCĪBAS VADLĪNIJAS

Ikviens augstskolas docētājs apliecina savu vēlēšanos rīkoties ētiski un sekot šādām vadlīnijām:

- 4.1. Rūpēties par to, lai ar savu pedagoģisko darbu un ieguldījumu zinātnē veicinātu augstskolas prestižu Latvijā un starptautiskā līmenī;
- 4.2. Augstu vērtēt gan savu personīgo, gan savas profesijas godu un reputāciju. Darbā un privātajā dzīvē izvairīties no morālā ziņā divdomīgām situācijām un rīcības, kas neatbilst vispārpieņemtām uzvedības normām un var atstāt negatīvu iespaidu uz docētāja un augstskolas tēlu kopumā;
- 4.3. Nodrošināt kvalitatīvu izglītību, veikt mūsdienu līmenim atbilstošu zinātniski pētniecisko darbu, veicināt studējošo vēlmi pilnveidoties, sekmēt studējošo, savu kolēģu un savu radošo izaugsmi;
- 4.4. Būt paškritiskiem attiecībā uz savu profesionālo sagatavotību un būt atvērtiem kritikai no kolēģu un studējošo puses, lai pilnveidotu savas pedagoģiskās un akadēmiskās zināšanas;
- 4.5. Savas zināšanas un pedagoģisko pieredzi nesavtīgi nodot mazāk pieredzējušiem kolēģiem, tai skaitā doktorantiem;
- 4.6. Zinātniskajā darbā vadīties pēc Latvijas Zinātnieka ētikas kodeksa prasībām;
- 4.7. Neuzdot savus personīgos uzskatus par augstskolas vai tās struktūrvienības viedokli;
- 4.8. Neveikt nodarbību un konsultāciju laikā politisku, reliģiozu vai citu savu uzskatu aģitāciju, nevērtēt studējošos pēc viņu uzskatu atbilstības saviem politiskajiem vai citiem uzskatiem;
- 4.9. Neizturēties augstprātīgi un valdonīgi, kā arī aizbildnieciski pret studējošajiem, kolēģiem un augstskolas darbiniekiem;
- 4.10. Ievērot prasību mēru savā studiju kursa, nepārspilējot sava studiju kursa nozīmi salīdzinājumā ar citiem studiju kursiem;
- 4.11. Nodrošināt studiju kursa prasību, izdales materiālu un literatūras avotu saraksta pieejamību visiem studējošajiem;
- 4.12. Nodrošināt vienlīdzīgas iespējas un prasības visiem studējošajiem savos studijuursos;
- 4.13. Būt taisnīgam vērtējot studējošus un viņu sasniegtos rezultātus;
- 4.14. Nepieprasīt un nepieņemt nelikumīgu samaksu no studējošiem par mācīšanu un konsultācijām;
- 4.15. Neuzdot par savām studējošo radītās idejas un neizmantojot tās savās publikācijās bez norādes uz idejas autoru;
- 4.16. Izmantojot sava amata dotās varas priekšrocības tikai pedagoģisko mērķu sasniegšanai;
- 4.17. Ar savām zināšanām, to pasniegšanas metodēm un rīcību kā tādu, būt studējošiem par ētiskas uzvedības piemēru.

5. VISPĀRĒJĀ PERSONĀLA ĒTISKAS RĪCĪBAS PAMATPRINCIPI

Ikviens augstskolas darbinieks:

- 5.1. Apzinās, ka no viņa rīcības un lēmumiem ir atkarīgs augstskolas prestižs un sniegums;
- 5.2. Ar personisko attieksmi pret saviem pienākumiem, pieņemtajiem lēmumiem, rīcību un ētiskām vērtībām veido augstskolu par ētisku institūciju;
- 5.3. Ir kompetents savā jomā un nevairās pieņemt lēmumus atbilstoši savai kompetencei; uzņemas profesionālo atbildību;
- 5.4. Patstāvīgi papildina un pilnveido savas zināšanas un prasmes;
- 5.5. Rūpējas par to, lai nepieļautu sadzīvīsku, personīgu attiecību kārtošanu darba laikā un vietā;

- 5.6. Saudzē, taupa un aizsargā augstskolas īpašumu. Rūpējas, lai augstskolas resursi tiktu izmantoti tikai tiem mērķiem, kam tie paredzēti;
- 5.7. Ir pieklājīgs, laipns, izpalīdzīgs, izturas ar cieņu pret visu profesiju pārstāvjiem, respektējot viņu veikto darbu, tiesības un pienākumus;
- 5.8. Ievēro darba disciplīnu, darbu veic rūpīgi un apzinīgi, uzņemoties atbildību par savu darbību;
- 5.9. Ievēro likumos un normatīvos aktos noteiktos ierobežojumus un RISEBA personas datu aizsardzības politikas un noteikumu prasības informācijas saņemšanai un nodošanai.

6. ĒTIKAS KODEKSA IEVIEŠANA UN IZPILDE

- 6.1. Ētikas kodeksa pieņemšanā obligāta ir tā publiskas apspriešanas procedūra. Kodeksa efektivitātes pamatā ir personīgais ieguldījums nevis tā obligāts uzstādījums;
- 6.2. Pieņemtais Ētikas kodekss ir publiski pieejams visām iesaistītajām pusēm – studējošiem, vispārējam un akadēmiskajam personālam u.c.;
- 6.3. Ikvienu darbinieku un studenta pienākums ir veikt savus darba uzdevumus un studiju uzdevumus saskaņā ar augstskolas Ētikas kodeksu, kā arī citiem augstskolas noteikumiem un vadlīnijām.

7. ĒTIKAS KODEKSA UZRAUDZĪBA UN SANKCIJAS

- 7.1. Augstskolas reputāciju veido viss tās personāls kopumā – studējošie, akadēmiskais un vispārējais personāls, jo katrs no viņiem pieņem lēmumus, veic darbības savas kompetences ietvaros, katram raksturīga ir konkrēta rīcība un ar katru no viņiem tiek identificēta augstskola. Augstskolas personāls var nonākt pretrunās, tāpēc augstskolas vadība un Ētikas komisija uzrauga Ētikas kodeksa pielietojumu, periodiski pārbaudot tā piemērotību, adekvātumu un efektivitāti visās augstskolas darbības sfērās, nepieciešamības gadījumā pilnveidojot to.
- 7.2. Aizrādījumiem par ētikas kodeksa neievērošanu ir konfidenciāls raksturs un informācija par personu, kura ir brīdinājusi par kādas citas personas ētisko normu pārkāpumu(iem), netiek publiskota;
- 7.3. Par Ētikas kodeksa pārkāpumiem augstskolā ir iespējams ziņot Ētikas komisijai;
- 7.4. Ētikas kodeksa ievērošanas uzraudzību veic RISEBA Ētikas komisija;
- 7.5. Komisijas sastāvu nosaka un apstiprina augstskolas Senāts;
- 7.6. Gadījumos, kad Ētikas komisija izskata studējošo ētikas pārkāpumus, Studējošo pašpārvalde deleģē studējošo pārstāvi, kurš ar balsstiesībām piedalās Ētikas komisijā šo jautājumu izskatīšanā un lēmumu pieņemšanā.
- 7.7. Ētikas komisijai ir tiesības piemērot sekojošas sankcijas par ētiskas uzvedības normu neievērošanu:
 - vispārējam personālam: izteikt aizrādījumu, pieprasīt publisku atvainošanos un uzvedības maiņu, informācija par pārkāpumiem tiek iesniegta personāla daļā un tiek ņemta vērā pie attiecīgā darbinieka novērtēšanas;
 - akadēmiskajam personālam: izteikt aizrādījumu, pieprasīt publisku atvainošanos un uzvedības maiņu; informācija par pārkāpumiem tiek iesniegta personāla daļā un attiecīgās katedras vadītājam un/vai programmas direktoram, un tiek ņemta vērā pie attiecīgā pasniedzēja novērtēšanas;
 - studējošiem: izteikt aizrādījumu, pieprasīt publisku atvainošanos un uzvedības maiņu, liegt iespēju pretendēt uz RISEBA budžeta vietām un studiju maksas atlaidēm, pieprasīt atkārtotu patstāvīgā darba kārtošānu, ja nepieciešams.
- 7.8. Komisija uzskaita, fiksē visus saņemtos ziņojumus un gadījumus par ētikas normu pārkāpumiem;

- 7.9. Informācija par nopietniem pārkāpumiem un preventīviem pasākumiem tiek izplatīta visā augstskolā, lai samazinātu šādu gadījumu atkārtosanos nākotnē un lai radītu praksi, ka tas ir nosodāmi.

8. SAISTĪTIE DOKUMENTI

- 1) Akadēmiskā godīguma kodekss NL 0078-01
- 2) Latvijas Zinātnieka ētikas kodekss, 16.05.2017
- 3) RISEBA iekšējās kārtības noteikumi NT 0001-02
- 4) Studentu pašpārvaldes nolikums NL 0010-11
- 5) ALLEA Eiropas Rīcības kodekss par pētniecības integritāti (atjaunots 2023.gada izdevums, pieejams tiešsaistē latviešu valodā (Eiropas Komisija): <https://allea.org/wp-content/uploads/2024/01/The-European-Code-of-Conduct-2023-LV.pdf>
- 6) Vadlīnijas par atbildīgu ģeneratīvā mākslīgā intelekta izmantošanu pētniecībā (Eiropas komisijas): https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en